

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING
till Landstinget med förslag till landskapslag om bekämpande av oljeskador.

Den 23 januari 1976 överlämnade landskapsstyrelsen till landstinget en framställning med förslag till landskapslag om bekämpande av oljeskador (Ls framst. nr 12/1975-76). På grund av framställningen fattade landstinget den 14 maj 1976 beslut om antagande av landskapslag om bekämpande av oljeskador. Den 29 juli 1976 förordnade dock republikens president att förevarande landskapslag skulle förfalla. Presidentens skrivelse i ärendet var sålydande:

"Till Ålands landskapsstyrelse

Ålands landsting har den 14 maj 1976 fattat beslut om antagande av landskapslag om bekämpande av oljeskador.

Vid föredragning i statsrådet i dag har Jag, efter att ha infordrat Högsta domstolens utlåtande i ärendet, över vilket även Ålandsdelegationen avgivit sitt yttrande, funnit, att den granskning underkastade landskapslagen innehåller stadganden som berör eldfarliga oljor, vattenrätten, växt- och naturskydd hälsovård och brandskydd samt upprätthållande av allmän ordning och säkerhet. I dessa angelägenheter tillkommer landstinget såvitt nu är i fråga lagstiftningsbehörighet jämlikt 13 § 1 mom. 4, 8, 12, 13, 16, 18 och 19 punkterna självstyrelselagen för Åland och med stöd av 21 punkten av sagda moment måste ifrågavarande område med tillämpning av de grundsatser sagda paragraf innehåller även i övrigt anses falla inom landstingets kompetens. Det i beslutet ingående stadgandet om bötesstraff inryms enligt 13 § 1 mom. 11 punkten i landstingets behörighet.

Landstingsbeslutet innehåller därjämte stadganden angående privat och offentlig sjörätt, frihetsstraff, rättegångsväsendet och åligganden för statens myndigheter, i vilka ärenden lagstiftningsbehörigheten enligt 11 § 2 mom. 8, 13, 16 och 17 punkterna självstyrelselagen ankommer på riket. Dessa stadganden har med stöd av 14 § 4 mom. självstyrelselagen för vinnande av enhetlighet och överskådlighet kunnat intas i landstingsbeslutet i den mån de i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikets lag. Sådan överensstämmelse föreligger också mellan stadgandena utom i följande avseenden.

Landskapsstyrelsen kan enligt landstingsbeslutets 16 § i samråd med sjöfartsstyrelsen begränsa tankfartygs trafik för undvikande av oljeskada och enligt 17 § 1 mom. förbjuda fartygs avfärd eller avbryta dess resa. Enligt 17 § 2 mom. har av landskapsstyrelsen utsedd oljeskademyndighet rätt att ta oljeprov samt för tagande av sådant prov avbryta fartygs resa. Slutligen kan landskapsstyrelsen enligt 18 § landstingsbeslutet för förhindrande eller begränsande av oljeskada förordna om erforderliga åtgärder beträffande sjunket, grundstött eller eljest havererat fartyg eller dess last. Dessa stadganden måste hänföras till den offentliga sjörätten. Då de administrativa uppgifter, vilka föranleds av detta till rikets lagstiftningskompetens hörande rättsområde jämlikt 19 § 1 mom. 10 punkten självstyrelselagen för Åland hör till rikets förvaltning, har landstinget genom att överföra sådana uppgifter till landskapsstyrelsen överskridit sin lagstiftningsbehörighet. Emedan landstinget således överskridit sin behörighet, har Jag med stöd av 14 § 2 mom. självstyrelselagen för Åland beslutat förordna, att förevarande landskapslag skall förfalla; vilket Landskapsstyrelsen härmed till kännedom meddelas.

Helsingfors, i Statsrådet den 29 juli 1976

Republikens President Urho Kekkonen

Justitieminister Kristian Gestrin."

Presidentens ställningstagande baserade sig på de utlåtanden som i ärendet avgivits av Ålandsdelegationen och högsta domstolen. På begäran av Ålandsdelegationen har dessutom sjöfartsstyrelsen givit ett utlåtande i ärendet. Av presidentens skrivelse framgår som synes att de i lagen ingående bestämmelserna om olika ingrepp mot fartyg i avsikt att förekomma eller begränsa oljeskada ansetts vara att hänföra till den offentliga sjörätten. Den vida omfattning som begreppet "offentlig sjörätt" därmed givits gör det svårt att överhuvud i landskapslag införa bestämmelser som i något avseende berör trafik med fartyg. Undantag utgör endast den lokala sjötrafiken och härför avsedda kommunikationsleder, varom landskapet jämlikt 13 § 1 mom. 17 punkten äger rätt att lagstifta. Då emellertid tankfartyg endast undantagsvis trafikerar dylika leder anser landskapsstyrelsen att några särskilda regler rörande trafiken därstädes ej är erforderliga i förevarande lag. Fördenskull har landskapsstyrelsen uteslutit särbestämmelserna beträffande fartygstrafiken, vilka ingick i det tidigare förslagens 5 kap. och i stället intagit en hänvisning till rikslagstiftningen. För övrigt är förslaget i sak likalydande med det tidigare förslaget i den form det antogs av landstinget.

Med hänvisning till det anförda förelägges Landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g
om bekämpande av oljeskador.

I enlighet med Landstingets beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Denna lag tillämpas inom landskapet Åland med därtill hörande vattenområde.

2 §.

Olja får ej utsläppas på marken eller i vattnet ej heller lagras, förvaras eller hanteras så, att därav föranledes risk för oljeskada.

3 §.

Med olja avses i denna lag råolja och därav erhållna oljeprodukter, såsom flytande bränslen och smörjolja, ävensom oljehaltig blandning, spillolja och oljigt avfall.

Med oljeskada avses i denna lag sådan skada eller olägenhet som olja förorsakar människor och natur då den flödar ut och smutsar ned, fördärvar eller förstör jordgrunden, vattnet, växtligheten, djurvärlden, anläggningar eller konstruktioner.

4 §.

Landskapsstyrelsen ombesörjer verkställigheten av de åtgärder som skall vidtagas med stöd av denna lag, såvida ej nedan annat stadgas. Det åligger landskapsstyrelsen att övervaka att bestämmelserna i denna lag efterföljes samt att utveckla de metoder, som användes vid bekämpning av oljeskador. Landskapsstyrelsen kan vid behov även uppgöra planer för sådan bekämpning.

I ärenden som rör oljeskadebekämpning biträdes landskapsstyrelsen av en delegation för oljeskyddsärenden.

Landskapsstyrelsen kan avtala med kommunerna om samverkan i frågor som rör oljeskadebekämpning. Kostnaderna härför bestrides av landskapet.

- 4 -

5 §.

I denna lag avsedd oljeskademyndighet är person eller myndighet som landskapsstyrelsen utsett att leda och övervaka bekämpningsarbetet.

Andra myndigheter är skyldiga att giva oljeskademyndighet handräckning i ärenden som avses i denna lag. Angående den handräckning som skall givas av statliga myndigheter gäller vad därom i riket är stadgat.

2 kap.

Förebyggande åtgärder

6 §.

Den som inom lagerområde förvarar minst 100.000 liter olja, är skyldig att i enlighet med vad landskapsstyrelsen närmare bestämmer anskaffa redskap och förnödenheter för bekämpning av oljeskada och sörja för att personal, som är förtrogen med redskapens och förnödenheternas användning, finns till hands.

I 1 mom. avsedd lagerhållare kan avtala med landskapsstyrelsen om samarbete sålunda, att landskapet helt eller delvis mot ersättning övertar de förpliktelser som enligt denna lag åvilar lagerhållaren.

7 §.

Ägare av hamn, som regelbundet anlöpes av tankfartyg eller synnerligen ofta av andra fartyg, skall för att förhindra och begränsa oljeskador anskaffa erforderliga anordningar och förnödenheter och ombesörja att utbildad personal finns tillhand för att sköta dessa anordningar.

I 1 mom. avsedda skyldigheter åvilar även ägare av industri-företag, i vars verksamhet större oljemängder hanteras, och ägare av varv, vid vilket fartygsreparationer utförs.

Närmare föreskrifter om anordningar och förnödenheter, som enligt bestämmelserna i 1 och 2 mom. bör anskaffas, utfärdas vid behov av landskapsstyrelsen.

8 §.

Anses det nödvändigt att förlägga bekämpningsredskap eller -fö-rnödenheter på andra än i 6 och 7 §§ nämnda platser eller på nämnda platser i sådana mängder som ägare av lager, hamn, industri eller varv icke skäligen kan åläggas anskaffa, bör landskapsstyrelsen inom ramen för i ordinarie årsstaten för ändamålet beviljat anslag anskaffa erforderliga redskap och förnödenheter. Överlämnas sålunda

anskaffade redskap eller förnödenheter till kommun eller till i 6 och 7 §§ avsedd ägare av lager, hamn, industri eller varv, är denna skyldig att tillse, att redskapen eller förnödenheterna vid behov kan användas för bekämpning av oljeskador.

9 §.

Landskapsstyrelsen kan vid behov ålägga ägare av hamn att inrätta anordningar för mottagning av oljerester och oljehaltig blandning samt ålägga ägare av hamn och i 6 och 7 §§ avsedda ägare av lager, industri eller varv att vidtaga skäliga förhandsåtgärder till förekommande och begränsande av oljeskador. Sådana förhandsåtgärder är beträffande tankfartyg anbringande av isoleringsbommar och ordnande av vakthållning.

Närmare föreskrifter om i 1 mom. avsedda anordningar utfärdas av landskapsstyrelsen.

3 kap.

Skadebekämpning.

10 §.

Den som observerar eller på annat sätt erhåller kännedom om att oljeskada uppkommit, är skyldig att därom omedelbart underrätta polis- eller brandmyndighet.

11 §.

Den som innehar eller förvarar olja som förorsakat skada eller risk för skada, är skyldig att vidtaga sådana bekämpningsåtgärder som med hänsyn till omständigheterna skäligen kan fordras av honom. Han bör omedelbart även underrätta polis- eller brandmyndighet om skadan eller risken för skada.

12 §.

Kommer olja eller annat som är skadligt ut från fartyg eller kan det skäligen befaras att så sker eller har oljeskada redan uppkommit, skall oljeskademyndigheterna vidtaga erforderliga åtgärder samt meddela de förbud och förelägganden som är påkallade för att avvärja eller begränsa skadorna.

De i 1 mom. avsedda åtgärderna skall om möjligt verkställas så, att naturen och miljön kan återställas i det skick som rådde innan oljeskadan inträffat.

Vad ovan är stadgat om fartyg skall i tillämpliga delar gälla även i fråga om oljeutsläpp från transportmedel och upplag på land.

13 §.

Föreligger risk för att oljeskada får så stor omfattning att den personal eller de redskap som oljeskademyndigheterna har till sitt förfogande ej är tillräckliga för att effektivt förhindra skadans vidare utbredning eller är uppkommen oljeskada så omfattande att oljeskademyndigheterna ej med tillbudsstående resurser effektivt kan bekämpa den, äger landskapsstyrelsen rätt att beordra den som innehar för oljeskadebekämpning avsedda redskap eller förnödenheter att ställa dessa till oljeskademyndigheternas förfogande. Även den som har personal med kunskap om hur dylika redskap och förnödenheter skall användas, är vid behov skyldig att ställa denna personal till oljeskademyndigheternas förfogande.

14 §.

Oljeskademyndighet är berättigad att för bekämpning av oljeskada taga i bruk erforderliga signalanordningar och transportmedel samt arbetsmaskiner och -redskap. Oljeskademyndighet får även beordra uppgrävande av jord, tagande av grus, sand eller jord och uppdämmande av diken samt vidtagande av andra åtgärder som är nödvändiga för bekämpningen.

Innan i 1 mom. avsedda åtgärder vidtages bör om möjligt landskapets miljövårdsbyrå ävensom vederbörande ägare eller innehavare av den egendom mot vilken åtgärderna riktar sig (uteslutn.) kontaktas. I görligaste mån bör därvid framförda önskemål beträffande sättet för verkställande av åtgärderna beaktas.

15 §.

För bistånd som givits i enlighet med 12 och 13 §§ och för skada genom i 14 § avsedda åtgärder äger den som givit bistånd eller lidit skada rätt till full ersättning av landskapet. Ersättning erlägges dock ej åt den som förorsakat skada eller åt den som innehaft den olja, vilken varit orsak till skada eller skaderisk samt ej heller åt den på vars uppdrag skadebringande olja transporterats.

Ersättning erlägges ej heller till ägare av i 7 § avsedda hamnar, varv och industrier för bekämpningsåtgärder, som dessa vidtagit inom eller i omedelbar närhet av sina egna områden.

4 kap.

Särskilda stadganden.

16 §.

Förutom vad ovan stadgats skall iakttagas vad rikets ärllstadgat om bekämpande av oljeskador förorsakade av fartvg.

17 §.

Den som uppsåtligt eller av grovt vållande förorsakar oljeskada skall, om för gärningen ej annorstädes är stadgat strängare straff, dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Den som eljest bryter mot denna lag eller med stöd av densamma givna föreskrifter eller underlåter att fullgöra de skyldigheter som åligger honom enligt denna lag eller med stöd därav givna föreskrifter, skall om ej förseelsen eller försummelsen är ringa dömas till böter.

Har överträdelse skett med fartygsredares vetskap och vilja straffas även denne såsom vore han själv gärningsman.

Straff enligt denna paragraf skall dock ej ådömas då utflöde av olja eller oljehaltig blandning föranletts av skada på fartyg eller av oundvikligt läckage, om alla rimliga försiktighetsåtgärder vidtagits i syfte att förebygga eller minska läckaget sedan skadan uppkommit eller läckaget upptäckts, ej heller då olja eller oljehaltig blandning utsläppts i vattnet av hänsyn till fartygs säkerhet, för att förhindra skada på fartyg eller last eller för att rädda människoliv till sjöss.

18 §.

Förseelsen skall också läsas i denna lag är underkastade allmänt åtal.

19 §.

För oljeskador och kostnaderna för deras bekämpande kan ersättning erhållas ur statens oljeskyddsfond såsom därom särskilt är stadgat.

20 §.

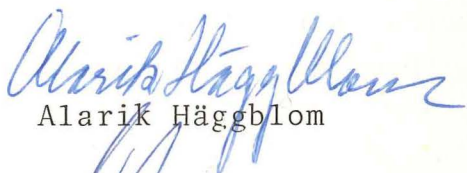
Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

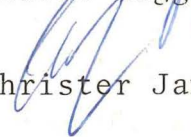
Denna lag träder i kraft den 1 april 1977

Mariehamn, den 16 september 1976

L a n t r å d

Lagberedningschef

Alarik Häggblom

Christer Jansson